

Maakuntamme kyläkuvia:

21. PARIKKALAN SAVIKUMMUNSALOA

Parikkalan pitäjässä, läheillä Särkisalmella Kesälähdän tien varrella on Savikummun kylä. Mutta tämä ei ole vielä se kylä, jota etsimme. Savikummun salo, muutaman kilometrin päässä maantiestä, se on juuri etsimämme. Kapea tie, joka on alunperin syntynyt ihmisten, hevosten, rattaiden ja lehmikarjan askeleista ja jota on paranneltu ja tasoitettu nykyaikaista liennettä kantamaan, kipeä monasti mäntimulle, laskeutuu alas lepikkoon, jossa varmasti juoksee oja tai puro, kiertää kalliot, pellot ja niityt kunnes viimein tapaa Savikummunsalon keskustan. Mutta sitä ennen on tien molemmille puolille jäänyt muutamia taloja ja mökkejä, toiset vaaleiksi ja värikkäiksi maalattuja, toiset taas harmaahirsisiä, matalia, notkokattoisia, suurten mustien kuusien ja punaisten pihlajoiden vartioimia, joiden pihapiirin sulkevat ulkorakennukset kivistä ladotut navetat ja savusaunat. Kaikki nämä asumukset kuuluvat Savikummunsaloon, josta nimitetään Savikummun kyää vastapäätä vanheneen puolella olevia maita.

Salokylä ei ole enää salokylä

Savikummunsalo alkaisi jo ansaita uuden nimen entisen tilalle, sillä saloahan se ei enää ole. Melkoisen lähellä suurta Särkisalmen kylää siitä on kasvanut pieni, mutta hyvinkin ajan tasalla oleva kyläyhdyskunta, joka suorittaa ostoksensa omassa osuuskassaan keskellä kylää. Uusi ja tilava koulutalo kertoo edistyksestä omalla alallaan, sähkövalo vilkkuu iltaisin jokaisesta asunnosta ja moni emäntä kiehauttaa naapurilleen kahvit sähköpönnossa. Myös maanviljelys on koneellistunut vilkkaasti, traktoreita liikkuu pelloilla, puinti on siirtynyt rihestä puimakoneen käyttöön. Ei, saloa tämä ei ole.

Kylän kansakoulun opettaja, Arvi Anttonen osaa kertoa meille syyn tähän nimeen. Silloin, kun Savikumpu alkoi olla vauras maanviljelyskylä, ostivat talit perivät isännät suuria salopalstoja täältä »salon puolelta». Nämä salot, sen lisäksi että ne kasvoivat puuta, olivat metsästykselle ja laidunmaita. Ja koska salot olivat suuria ja asumattomia, ei lehmä voitu hakea lypsettäväksi »kylän puolelle», vaan koko karjanhoito tapahtui kesän aikana täällä saloilla. Sempä vuoksi rakensivatkin talolliset karjamajoja salolle. Tavallisesti pienet ja vaatimattomat karjamajat saivat sitten keväällä joko talon emännän — monasti nuoren emännän — tyttäriä tai palvelijoita asukkaakseen, ja nämä hoitivat kaiken maatalouden käyden vain pikaisesti »kylän puolella». Syksyn tultua vasta muutti karjanhoitaja majalta karjoineen jättäen majan talviteloilleen.

Mutta ajan kuluessa pienenevät talollisten tilat, salopalstoja myytiin halukkuudella. Sempä vuoksi alkoi »salon puolella» asutus tulla vakinaiseksi, metsiä raivattiin pelloiksi, soita kuivattiin. Valtasat salopalstat joutuivat ahkerien

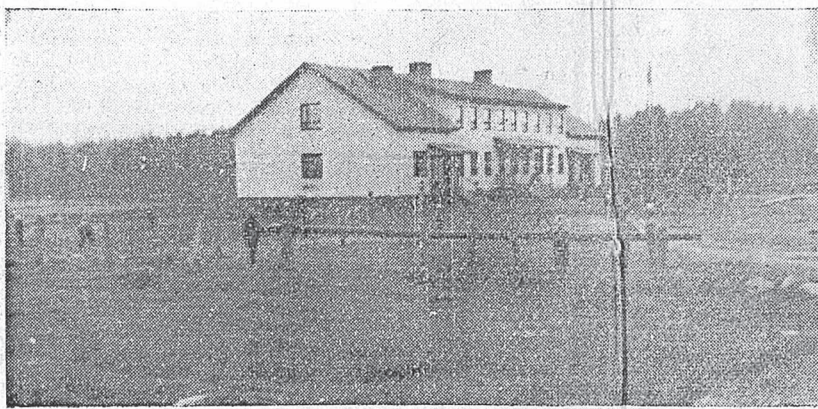

Angervo Europaeus joutuu tekemään kaikkia niitä raskaitakin töitä, mitä maataloudessa ilmenee. Sen sijaan vapaa-ajan harrastuksille tulee omistettua vähän huomiota.

ja tarmokkaiden viljelijöiden käsiin ja muuttuivat vähitellen maanviljelyskyläksi. Viimeinenkin karjamaja jäi tyhjäksi — salo ei enää ollut saloa vaan pieni kylä, jolla on kaikki mahdollisuudet kehittyä vauraaksi.

Nuoret tarvitsevat ammattiopetusta

Savikummunsalon kansakoulu, joka vuodesta 1950 lähtien on toiminut uudella koulutalossa, on kaksiohjainen koulu, jossa 67 oppilasta käy sillä ahkeruudella ja uutteruudella kuin kullekin oppilaalle on langennut. Opettajatar Wilhelmiina Ovaska, jonka tapasimme kauniissa asunnossaan koulurakennuksen tienpuoleisessa päässä, on Kirvistä kotoisin ja siirtolaisena tullut Savikummunsalolle opettajaksi. Ensiksi kiertävän alakoulun opettajaksi, sitten vuorokausneissa toimivan vakinaisen koulun opettajaksi ja vihdoin monen vuoden valvan jälkeen tämän uudenlaisen kansakoulun toiseksi opettajaksi. Nopeasti oli vanha opettaja sukkellalla karjalannurmeellaan tehnyt selkoa vaiheistaan. — A, nyt mie on tyytyväinen olloin, ei miul mittään valittamisen aihet' ennee ou.

Kansakoulu on vihitty muutama vuosi sitten. Luokkahuoneiden lisäksi opettaja Wilhelmiina Ovaskalla ja Arvi Anttonella on koulutalossa kauniit asuntonsa.

Jatkoluokan kaksi tuntia on vielä pitämättä, neljältä tulevat lapset. Ensiksi vähän epäroityään tunnusti opettaja, että ei hän oikein tuota nykyistä jatko-opetusta ymmärrä, kahtena iltana viikossa kaksi tuntia ja siihen lyhyt kurssi lisäksi. — Ei siitä vastavaa hyötyä taida olla. Kun eivät opi mitään asiaa perin pohjin, ei mitään työtä neuvota tekemään, vaan kerrataan ennen opittua. Ja kun hyö itekki sen ymmärtää. A, mitä mie silloin helle sanon, kun hyö eivät tule kouluun. Sanoovat vuan, et' ol' puinti keske, eikä kottoo kerena kouluun. Oikias' hyö ovatti, just parraasee työaikaan ei mie tie lähtemään kouluun, kun kiire on kova. Totta on, että Savikummunsalon nuoret kaipaavat uudistusta jatkokoulunsa — kuten nuoret kaikilla paikkakunnilla, joilla ainoa jatko-opetuksen muoto on tuo kaksi iltaa viikossa kaksi tuntia. Tarvitaan perusteellisempaa laatua olevaa koulutusta, linjakkoa, joka taas edellyttäisi tarpeellisten tilojen ja välineiden hankintaa ja suuria kustannuksia. Niin paljon kuin kunnan isillä on hyvää tuloa antaa nuorille opetusta ainakin maa- ja metsätaloudessa sekä jonkin muun ammatin alalla, on olemassa sellaisia vaikeuksia, että suunnitelmat eivät ainakaan tätä nykyä ole mahdolliset toteuttaa.

Tutustuminen kansakouluun jatkui yläkoulun opettajan Arvi Anttonen puolella. Täällä tapasimme aluksi rouva Rauha Anttonen, joka kuin jatkoksi opettajatar Ovaskan mietille mainitsi, että kylässä ei teollisuutta ole nimeksikään, ja tuntuu siltä, että paikkakunnan pinta-alaltaan pienet tilat eivät pysty antamaan toimeentuloa kaikille, vaan osan lapsista on pakko lähteä katsomaan elatustaan kotitilan ulkopuolelta, joko sitten maanviljelijänä omassa kylässä, naapuripiirissä, tai ammattilaisena — monasti ammattitaidottomana työmiehenä — kaupungeista.

Rouva Anttonen kertoi edelleen, että tyttöjen viikottaisen jatko-opetuksen lisäksi pidetään joka lukuvuosi kotitalouskurseja kuuden viikon aikana. — Tyhjiä parempi tämänkin kurssi on, mutta tarpeen olisi pitempi valmistus aika tytöille, joista useimmat joutuvat aikanaan hoitamaan omaa talouttaan.

Nuorten harrastuksista on puutetta

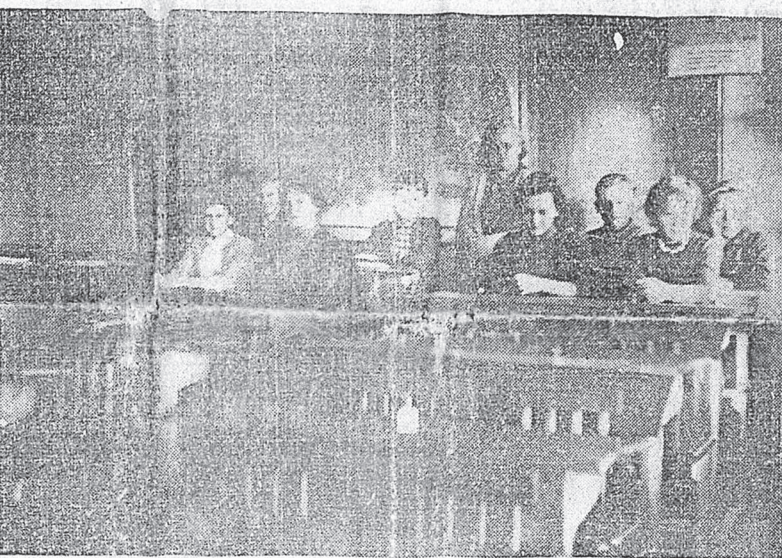
Neiti Angervo Europaeus, myyjä Ero Europaeuksen tytär, joka kaikista päätellen joutuu osallistumaan kaikkiin maataloudessa ilmeneviin töihin, kuten useimmat hänen ikätoverinsa, kertoi, että muita kurseja ei juuri koulun päätyttyä ole mahdollisuus omalla kylällä tai edes kotipiirissä käydä kuin kankaankuontakursseja ja joskus muitakin lyhyempiä kurseja, joilla tavallisesti onkin osanottajia runsaasti.

Viehattävä ja tarmokas neiton kertoi vielä kylän nuorten harrastuksista mainiten, että tällä hetkellä on kaikenlainen, vapaa-aikojen harrastustoiminta tyystin lamassa. — Opintokerho, joka, täällä on toiminut joskus hyvinkin innokkaasti, on tällä kertaa taas hajaantunut. Nuorisoseura ei myöskään ole kylässä, lähin on Särkisalmella. — Kesäaikaan, jolloin sinne saakka joutekin voisi mennä, on niin kiirettä, ettei jouda, eikä nuorisoseuraakaan toimi silloin säännöllisesti. Talviseen aikaan taas on aivan mahdotonta lähteä niin kauaksi. Maatalousnaiset tuntuivat toimivan säännöllisesti ja ahkerasti, ja useat nuoremmatkin naiset ottavat osaa maatalousnaisten toimintaan, kun muutakaan ei ole.

Kokoushuoneesta ei kylässä sentään ole niin kova puute kuin monessa muussa kylässä. Koulun ullakkokerroksessa on hauska kerho, jossa on pöytätienistä varten pöytä.

Kauppasaksa kertoo

Europaeuksen talossa tapasimme erään kylän merkkimiehen, Matti Europaeuksen, kaikkien tunteman Matti-eno, joka aikomaan on tehnyt kauppasak-

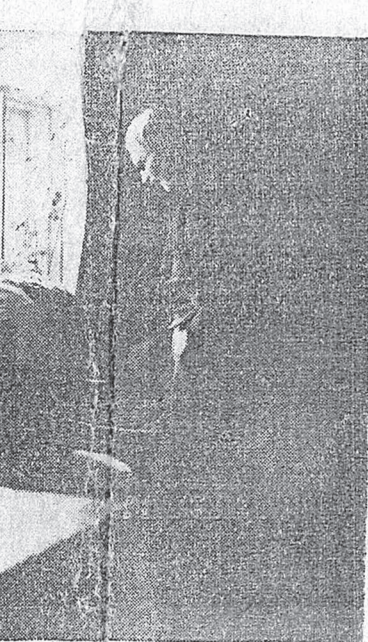

Tilavaan luokahuoneeseen jäi monta pulpettiriviä tyhjäksi, sillä tällä luokalla on oppilaita vain kahdeksan. Takana opettajatar Wilhelmiina Ovaska.

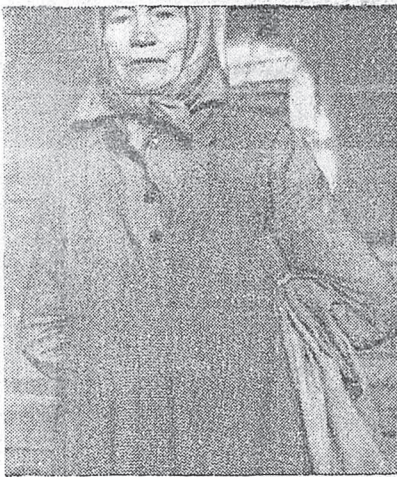
ana. karjakauppoja Viipurissa. Nykyisin on Matti-eno jo korkean ikänsä vuoksi heikkonäköinen ja kuuloinen, eikä läheskään aina tykene kirkkaasti muistamaan tapahtumia vaiherikkaan elämänsä varrelta. Matti Europaeukselle antavat kaikki kyläläiset suurta arvostusta, vanhuudelle ja viisaudelle kuuluvaa kunnioitusta. Onpa hänen muistelmansa talletettu nuun muassa Parikkalan kotiseutukemistoon liitettäväksi.

»Kun veljeäsi oli useita, läksin minä jo lapsena paimeneksi vieraaseen taloon. Pitkäaikaisen »yöni palkaksi sain lehmän, joka kuitenkin pian kuoli salaperäisellä tavalla. Korvani olivat kuitenkin tottuneet karjankellon helinään ja pian ostin 17 markalla itselleni toisen lehmän.

Olin nähnyt karjanostajia, olinhan käynyt välillä jo 14-vuotiaana ajojoikolla 3–4 markan palkkiosta saattamassa karjalaumojia Parikkalasta maanteitse Viipuriin. Saksaksi veti veri.

Matti Europaeus viettää vanhuudenpäiväänsä poikansa luona. Nyt rajoittuu entisen kauppasaksan maailma miltei siihen, mitä tuvan ikkunasta näkyy.

Emäntä Karoliina Anttonen, runoilija ja toimen näinen kiirehti puimaan poutaisen ilman sattuessa.

Sedän pojan kanssa toimme varsinaisesti alkoivat. Paitsi kotipuolelta, niin varsinkin Ennallakasta ja Vaaran kylästä kokeilimme 20–30 päisiä lehmälaumojia Viipuriin vietäväksi. Menomakkaan kului 4–5 päivää. Kaksi miestä seurasi tavallisesti mukana. Näin maakunnasta ruokimme lihalla kaupunkilaisia, joilta taas saimme rahaa, ja rahan määrä vuorostaan ratkaisi tullaisten runsauden kotiväelle.

Näin kertoi Voutilan ukko, jonka luonnetta kuvaa sattuvasti seuraava kyläläisille tuttu hokema:

Voutilan Matti vauhakaasti Savon lehmät osti. Viipurista touhukkaasti tuli uutisposti.

Nykyisin Matti-eno viettää vanhuuttaan poikansa tilalla, liikkuu valvallisesti vuoteensa luota ikkunasta luo. Silmäilee heikoilla silmillään ulos, kiertää joskus pihapiirissä paikkoja tarkastellen.

Yks nais ei kaikkiin kerkii

Ero Europaeuksen talon naapurina on Adolf Europaeuksen tila punaisine päärakennuksineen.

Tilda-emäntä toivotti vieraan tervetulleeksi sydämellisesti ja touhukkaasti kaiken aikaa sukkellalla Karjalan murteella selittäen talon töitä ja kiireitään. —

VAKAUTA MARKKASITALLETA OSUUSKASSAAN

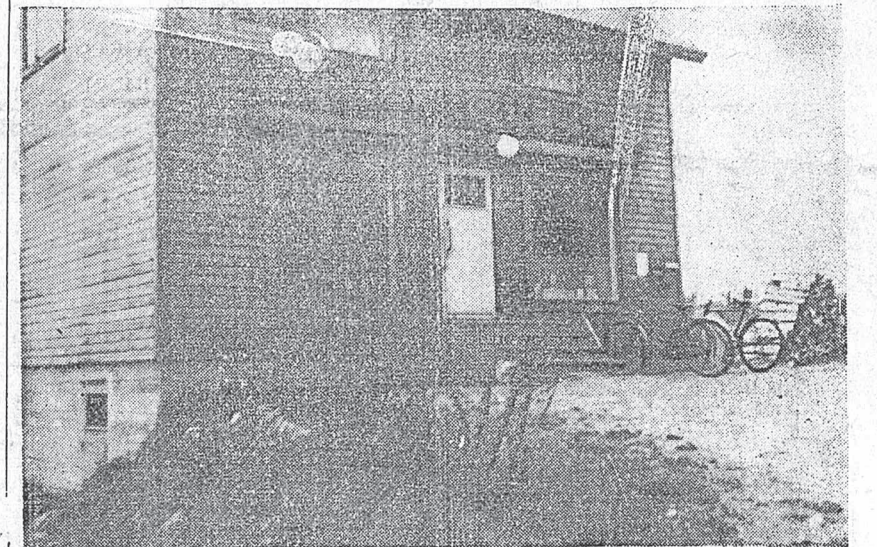
NÄISTÄ VOIT VALITA:

TALLETUSTILI, korko 5% %

INDEKSITILI, korko 5% %

SHEKKITILI, korko 1½ %

OSUUSKASSAT

Keskellä kylää on uusi osuuskassa, josta on helppo suorittaa kaikki ostokset.

lynkivi lahonneitten hirsien ja porraskivien seassa. Mylly tässä on ollut, mutta kymmeniä vuosia se ei ole enää jauhanut kyläläisten viljaa. Lilian pieni teho, nopeammin jauhaa kirkonkylän suuri mylly. Niin myllyä on jätännyt myllynsä ja etsinyt leveämmän leivän muualta, mylly on vähitellen ravistunut, sortunut ja vihdoin unohtunut.

Viimeinen karjamaja

Myllypuron ohi johtaa kylätielle. Tien mutkan takaa aukeaa kulkijan eteen laaja siiankäsimöjät kasvava aho, jonka keskellä parin pihakuusen ja pu-

Emäntä Tilda Europaeus on toimen ja haastava. Suuresta työmäärästä huolimatta talvessa valmistuu aina jokin kauris pellava-kangas.

namarjaisen pihlajan turvissa kyyhöttää pieni, harmaa mökki, jonka kuusiruutuiset ikkunat seuraavat särkynein ruuduin harvojen tiellä liikkujien askeleita. Mökkiin toisessa päässä oleva vajo on sortunut osaksi, katto on vajonnut sisään, seinien laudat irronneet. Kuka on jättänyt asuntonsa tyhjäksi? Tämä harmaa mökki on eräs niistä karjamajoista, joita varakkailta tilallisilla oli »salolla». Tanne majalle, kauaksi kirkasta kylästä tuli erään talon tytär karjan kanssa kesä toisensa jälkeen. Illalla hän toi karjan laitukseen, joka vieläkin hauskasti jakaa pihapiirin moneen osaan. Lypsi lehmät, antoi niiden yödyä tuosta puupurilosta, joka nyt on kumollaan siiankäsimöiden seassa. Laittoi karjan takaisin laitumelle, työt tehtyään pistäytyi pihan toisella puolella olevaan matalaan savusaunaan. Tanssamalla haki tyttö lehmät kotiin, paimensi niitä päivän sahoilla tai laski e yksin etsimään laidunta. Tällä tavalla elivät monen talon naiset kesänsä kaunealla kylällä, ahkerasti puuhaten karjan kanssa, mutta välillä nauttien kukoistavasta kesästä.

Aiheen ahon ja harmaan majan vaiheilla liikkuu vieläkin romantiikan häive. Täällä tavoittaa helposti menneisyyden aution

Uutuus Tukholmasta tyttöjen teiniliivi

Lajitellut koot ja värit

850:—

Savonlinnan Kangas ja Asu Oy

(Palokunnan vastapäätä)

Koulujen juhlapäivänä Savonrannalla 21.10.1956

Tänä Savonrannan kunnan juhlaa on syytä kiittää Jumalaa, kun meillä on opinahoja, on kouluja uusia, vanhoja.

Vanhin koulu on täyttynyt vuosia seitsemänvii, vaan nuorinkin seisoo jalollaan, vaikka ikä halli vasta vajaa kolme kuukautta siis.

Sinä vanha koulu seisot paikallaan kunnan keskuksessa aina. Et vanhuuteesi ole painunut, kun lisä siipikin on sulle kasvanut.

Se lisä siipi viittoo tietä kirkkoon päin opettajille ja oppilaille näin. Muistathan vain opettaja huomauttaa itselles ja oppilailles joka lauanta.

Sä opettaja näytä esimerkilläs, ett Jumalan sana ohjaa työtäs, elämääs. Kun käyt kirkkoon Jumalan sanaa kuulemaan sekä ohjaat lapsetkin sinne tulemaan.

Sä siunauksen itse elämälles saat ja ne lapset, joita taivahan tarhaan ohjaat. Ne kerran kiittää Jumalansa siellä ja sinäkin saat veisata ilomielä.

Sinä uusi koulu, olethan siunauksen ahjo, johon vanhat ja nuoret kokoontua tahtoo. Kaikkea hyvää kuulemaan ja elämälleen oppia ottamaan.

Aiti, isä, sä voit lapselles siunauksen antaa. Jos tahdot rukouksessa Herran eteen kantaa. Ja myös koulullesi hyvää suoda sekä opettajalle työssään iloa tuoda.

Sis Jumalalle kiitos kaikesta. Me sanomme jokainen sydämestä hartaasta. Suuret ja pienet, koko juhlayäki. Sillä Jumala meidän jokaisen sydämeen näki. Entinen oppilas.